

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У АГРАРНІЙ СФЕРІ

Сергієнко В.І., здобувач

Полтавська державна аграрна академія

У статті здійснено узагальнення наукових підходів до дослідження інвестиційних процесів, що дозволило виділити основоположний теоретичний базис. Визначено, що інвестиційні процеси - це багатостороння діяльність учасників відтворювального процесу з нароцування капіталу, а саме інвестування - вкладення капіталу в об'єкти підприємницької та іншої діяльності з метою забезпечення розширеного відтворення і досягнення корисного ефекту з урахуванням обмеженості ресурсів. Інвестиційна діяльність - це система стратегічних дій, що передбачає якісні зміни в структурі економіки, включаючи оновлення технологічних основ всієї господарської системи й підвищення в ній частки інноваційної складової за рахунок залучення інвестицій у пріоритетні проекти та програми, спрямовані на підвищення інвестиційного потенціалу та конкурентоспроможності аграрного виробництва, отримання соціально-економічного ефекту в поточному і майбутньому періодах.

Ключові слова: *інвестиції, процес, розвиток, аграрна сфера, регулювання, управління, механізм.*

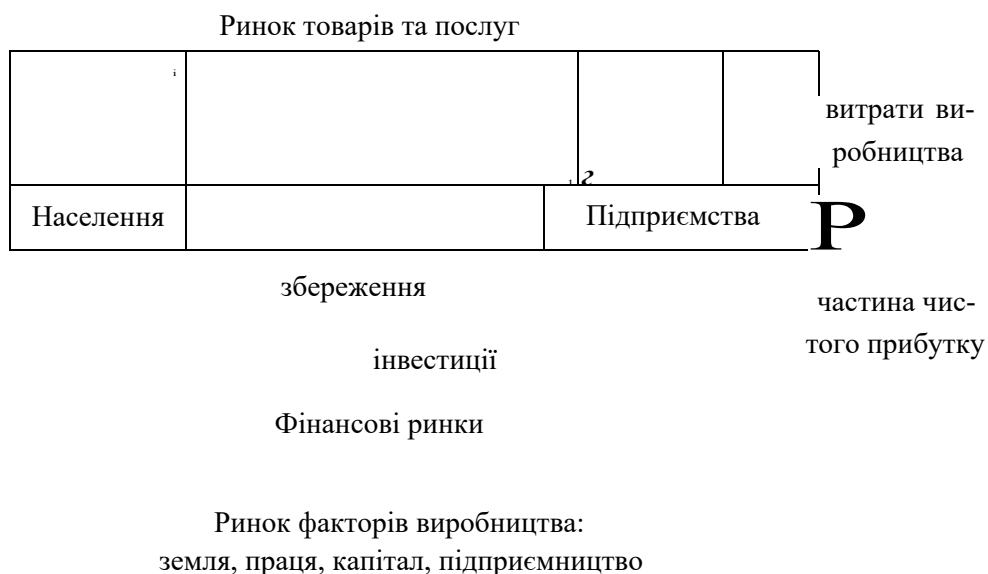
Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки, глобалізаційних процесів та економічної інтеграції, посилення конкуренції на ринках, інвестиційний процес в аграрній сфері набуває важливого значення. Вирішення проблем аграрної сфери тісно пов'язане з розвитком інвестиційних процесів, здатним забезпечити стійке підвищення продуктивності праці, ефективності й конкурентоспроможності аграрного виробництва. Роль і значення інвестицій у функціонуванні та розвитку аграрної сфери вказують на необхідність вдосконалення прийомів і механізмів регулювання та сприяння розвитку інвестиційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти розвитку інвестиційних процесів у аграрній сфері досліджувались і висвітлені у роботах багатьох вітчизняних вчених. Значний внесок у розгляд цього питання зробили: В. Андрійчук, В. Аранчій, В. Борисова, І. Вініченко, В. Геєць, О. Гудзь, Б. Данилишин, М. Дем'яненко, О. Зоря, М. Кісіль, Ю. Лупенко, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мармуль, М. Пугачов, П. Саблук, А. Стельмашук, О. Ульяновченко, Л. Худолій, А. Чупіс та інші. Незважаючи на значну кількість досліджень, які стосуються розвитку інвестиційних процесів, багато питань, пов'язаних з їх управлінням і регулюванням у аграрній сфері, обґрунтуванням пріоритетних напрямів, можливостей та механізмів системної активізації залишаються не до кінця вивченими, а ряд положень носить дискусійний характер.

Постановка завдання. У вітчизняній і зарубіжній літературі інвестиції трактуються вченими по-різному, в залежності від досліджуваного аспекту інвестиційної діяльності. Кожне визначення показує авторську точку зору і розкриває економічний зміст інвестицій в тому чи іншому аспекті. З позицій даного дослідження під сутністю інвестицій розуміється довгострокова іммобілізація капіталу в розширення діючого виробництва або в авансування

новостворюваного виробництва, супроводжуване послідовною зміною форм вартості та її зростанням. Економічним змістом інвестиційної діяльності є відносини, що складаються між господарюючими суб'єктами в ході формування, розподілу, обміну та споживання інвестиційних ресурсів (капіталу) в інтересах створення більшої вартості. Виходячи з цього, завданням дослідження є узагальнення економічної сутності, необхідності і значення інвестицій, інвестиційної діяльності та інвестиційних процесів у аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційний процес - економічний механізм, за допомогою якого відбувається взаємодія суб'єктів попиту, що персоніфікують потребу в інвестиціях, і суб'єктів пропозиції, що персоніфікують тимчасово вільні грошові кошти. Відповідно до цього, структура інвестиційного процесу може бути описана наступними елементами: суб'єкти; фінансові ринки (кредитно-фінансові установи і фінансова інфраструктура); система норм, правил і процедур взаємодії між ними (інвестування або інвестиційна діяльність) (рис. 1).

Влада створює «середовище»:

- загальні «правила гри»;
- захист (рівноправність форм) власності;
- антимонopolне регулювання;
- регулювання грошового обігу;
- податкова політика.

Рис. 1. Структурно-логічна схема інвестиційного процесу
Джерело: сформовано автором.

Інвестиційний процес з точки зору руху фізичних величин є таким ланцюжком явищ [1]: створення інвестиційних товарів; процес освоєння нових виробничих потужностей; експлуатація об'єкта з метою виробництва продукції. З точки зору руху фінансових величин, інвестиційний процес - це вкладення сум з метою отримання додаткового доходу. Отже, учасниками цього процесу є власники капіталу та фінансові посередники. Даний підхід до сут-

ності інвестиційного процесу в аграрній сфері, на наш погляд, відображає два його взаємопов'язані напрями: реальний інвестиційний процес і фінансовий інвестиційний процес. У той же час, інвестиційний механізм являє собою взаємодію сукупності методів і форм, джерел інвестицій, інструментів та важелів впливу на відтворювальний процес на макро- і мікрорівнях в інтересах розширення діючого виробництва або авансування новостворюваного. Структура інвестиційного механізму містить наступні складові (рис. 2):

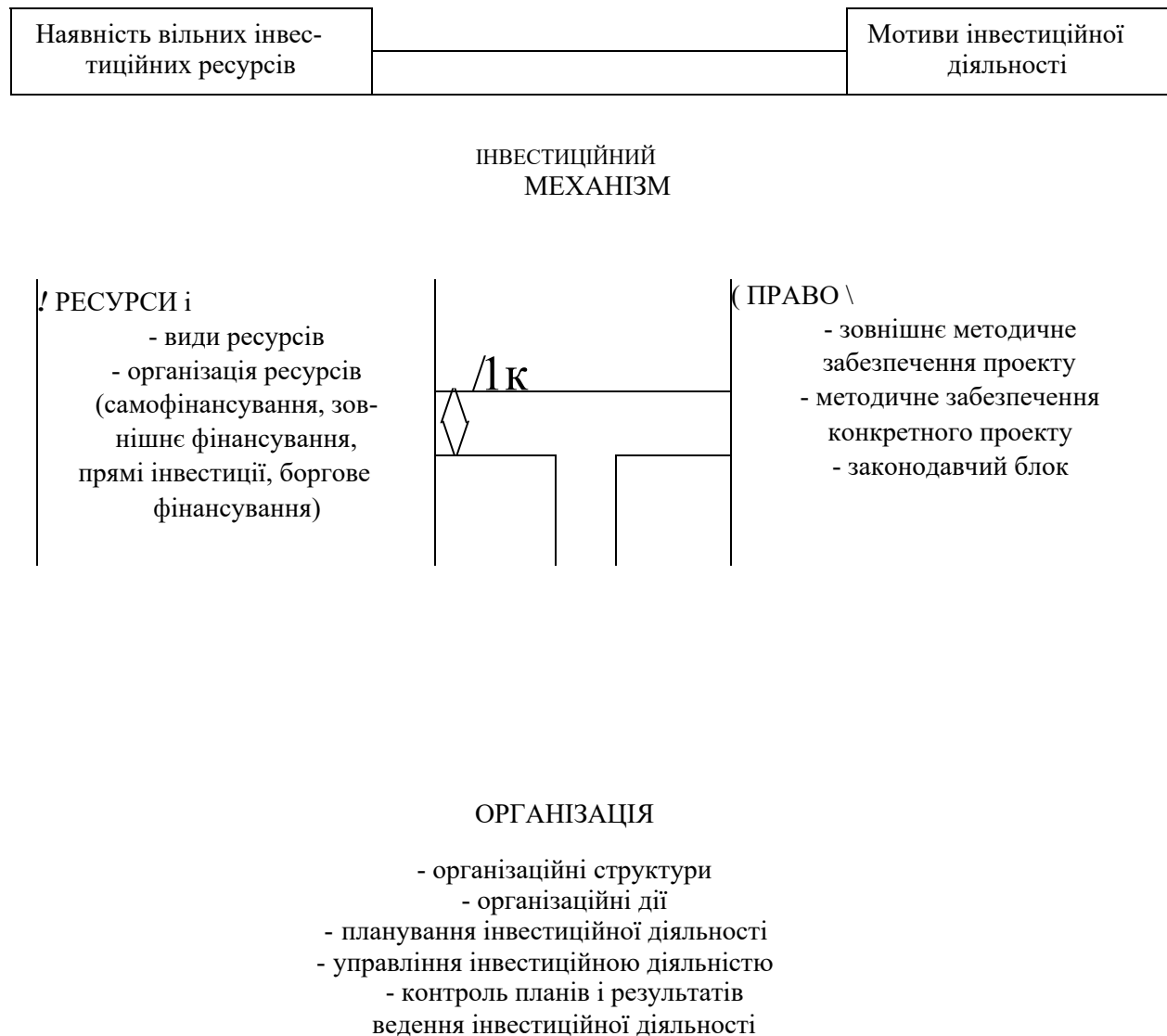

Рис. 2. Структура інвестиційного механізму
Джерело: сформовано автором.

- мотиваційний блок забезпечує взаємодію конкретного інвестиційного механізму із зовнішнім по відношенню до нього економічного і соціального середовища;

- ресурсне забезпечення передбачає дослідження видів і аналіз можливих напрямів отримання інвестиційних ресурсів;

- правове та методичне забезпечення є інституційними рамками, що регламентують інвестиційну діяльність;

- організаційне забезпечення включає створення необхідних організаційних структур, що забезпечують дії з ініціювання, розвитку і контролю за досягненням поставлених цілей.

Реальний інвестиційний процес складається з трьох стадій: період підготовки і початку інвестиційного проекту; період здійснення проекту; період окупності проекту. Фінансове інвестування складається з: вкладення коштів; повернення раніше вкладених коштів з отриманням прибутку.

Співвідношення стадій реального і фінансового інвестиційних процесів виглядає наступним чином (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення стадій реального і фінансового інвестиційного процесів

Фінансовий інвестиційний процес		
Перша стадія		Друга стадія
Вкладання фінансових ресурсів в реальний інвестиційний проект		Окупність вкладених фінансових ресурсів
Реальний інвестиційний процес		
Перша стадія	Друга стадія	Третя стадія
Підготовка до здійснення реального інвестиційного проекту	Здійснення реального інвестиційного проекту і здача об'єкта в експлуатацію	Окупність інвестиції під час експлуатації об'єкта, який став їх результатом

Джерело: узагальнено автором.

Таким чином, інвестиційний процес - це сукупність всіх дій, здійснюваних інвестором при здійсненні інвестування за окремими його стадіях. При здійсненні реальних інвестицій інвестиційний процес складається з трьох стадій - передінвестиційної, інвестиційної та післяінвестиційної (експлуатаційної). Аналізуючи різні підходи до поняття інвестиційного процесу, сформовані провідними вітчизняними та зарубіжними економістами, нами були виявлені істотні відмінності в позначенні даного явища. Однією з проблем є різноманіття термінів і визначень, використовуваних в законодавчих актах, науковій літературі та практичній діяльності для характеристики інвестиційного процесу. Найбільш часто зустрічаються терміни - це «інвестування», безпосередньо «інвестиційний процес» і «інвестиційна діяльність».

У запропонованому нами визначенні поняття «інвестиції» спрямоване вкладення інвестиційного активу інвестором в об'єкт інвестицій з метою отримання конкурентних переваг та економічного ефекту. Оскільки категорія «інвестиції» виглядає в даному випадку статично, тому що не включає в себе дії, пов'язані з отриманням додаткового ефекту. Виникає необхідність використання іншого, більш ємної категорії «інвестування» або «інвестиційна діяльність» (на наш погляд ці поняття можна вважати ідентичними).

Висновки. Отже, у результаті проведеного нами дослідження було сформульовано наступне визначення інвестування в аграрній сфері. Інвестування (інвестиційна діяльність) в аграрній сфері - це рух інвестицій від етапу їх реалізації до забезпечення віддачі вкладень, виключаючи передінвестиційну і післяінвестиційну стадії, які відносяться до інвестиційного процесу. Інвестування - це динаміка, процес руху інвестицій. Виходячи з вищевикладе-

ного, інвестування не включає аналіз ступеня реалізації інвестиційних цілей і дій суб'єктів інвестицій. Всі ці елементи відносяться до категорії «інвестиційний процес». Інвестиційний процес, що відбувається в аграрній сфері - це сукупність економічних відносин, що включає інвестування, всі попередні і наступні за ним послідовно реалізовані дії, необхідні для його здійснення: поява інвестиційних цілей у суб'єктів інвестицій; їх аналіз (передінвестиційний аналіз); виявлення інвестиційних процесів, необхідних для реалізації інвестиційних цілей суб'єктів інвестицій; знаходження суб'єктами інвестицій один одного; збіг їхніх інтересів; дії по утворенню необхідного інвестиційного активу; інвестування; післяінвестиційний аналіз; підсумки інвестування.

Список використаних джерел:

1. Аранчій В.І. Кредит у системі фінансового забезпечення інвестиційного розвитку аграрних підприємств / Аранчій В.І., Зоря О.П., Петренко І.І. // Вісник Полтавської державної аграрної академії. - 2011. - № 4. - С. 120-124.
2. Балан О.С. Аналіз нормативно-правового базису інвестування на підприємствах виробничої сфери України / О.С. Балан // Фінансовий простір. - 2014. - № 4, (16). - С. 10-18.
3. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / А. Ф. Гойко. - К. : Віра-Р, 2009. - 320 с.
4. Дацишин М. Б. Аналіз процесів адаптації компонентів інвестиційної політики для цілей регіонального розвитку в Україні / М. Б. Дацишин // Соц. - екон. дослідж. в перехід. період. пробл. оцінки соц.-екон. процесів: Щорічник наук. праць. - 2001. - Вип. 30. - С. 57-66.
5. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / [О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. В. Тувакова, А. Я. Кузнєцова]; за наук. ред. О. Є. Кузьміна. - Львів : ЛБІ НБУ, 2003. - 233 с.
6. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Майорова Т.В. // [навчальний посібник] : - Київ: ЦУЛ. - 2013. - 376 с.
7. Мойсеєнко І. П. Інвестування / І. П. Мойсеєнко. - К.: Знання, 2006. - 490 с.
8. Чорний Р. В. Суть інвестицій та роль інвестицій у процесі сільськогосподарського виробництва / Р. В. Чорний, Р. В. Волошин // Інноваційна економіка. - 2010. - № 3 (17). - С.161-164.
9. Чорний Р. В. Процеси інвестиційного забезпечення сільського господарства в умовах становлення ринкової економіки / Р. В. Чорний // Сталий розвиток економіки. - 2011. - №7(10). - С. 143-147.

Рецензент - к.е.н., доцент Зоря О.П.